Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
M. SZPUNAR
представено на 25 юли 2018 година [1]

Дело C-452/17

Zako SPRL
срещу
Sanidel SA

(Преюдициално запитване, отправено от Tribunal de commerce de Liège (Търговски съд Лиеж, Белгия)

„Преюдициално запитване — Свободно движение на хора — Свобода на установяване — Директива 86/653/ЕИО — Член 1 — Самостоятелно заети търговски представители — Понятие за търговски представител — Самостоятелно зает посредник, който не търси и не се среща с клиенти или доставчици извън предприятието на принципала и който изпълнява други задачи освен свързаните с договарянето на продажбата или покупката на стоки за принципала“

I. Въведение

1. Етимологията на понятието „търговски пътник“ хвърля светлина върху спецификата на тази професия, а именно, че в миналото упражняващите я лица са пътували, за да намират клиенти и да представят лично предимствата на продуктите с цел да ги продават. Днес за назоваване на лицата, които продават продукти от името и за сметка на друго лице, се използва по-скоро понятието „търговски представител“. До каква степен традиционното значение на понятието „търговски пътник“ все още е валидно с оглед на понятието „търговски представител“?

2. Именно в този контекст се вписва първият преюдициален въпрос, отправен от Tribunal de commerce de Liège (Belgique) (Търговски съд Лиеж, Белгия), който ще предостави възможност на Съда да доразвие своята съдебна практика относно член 1, параграф 2 от Директива 86/653/ЕИО [2].

3. В този смисъл с втория и третия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска от Съда да се произнесе по изпълнението от търговски представител на задачи, различни от посочените в член 1, параграф 2 от Директива 86/653.

1 Език на оригиналния текст: френски.

2 Директива на Съвета от 18 декември 1986 година относно координирането на правото на държавите членки, свързано с дейността на самостоятелно заетите търговски представители (ОВ L 382, 1986 г., стр. 17; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 17, стр. 176).

II. Правна уредба

A. Правото на Съюза

4. Глава I от Директива 86/653, озаглавена „Приложно поле“, обхваща членове 1 и 2. Съгласно член 1:

„1. Мерките за хармонизация, предвидени в настоящата директива, се прилагат по отношение на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки, регулиращи отношенията между търговските представители и техните принципали.

2. За целите на настоящата директива „търговски представител“ означава самостоятелно зает посредник, който има дълготрайни пълномощия да договаря продажбата или покупката на стоки от името на друго лице, наричано по-долу „принципал“, или да договаря и сключва такива сделки от името и за сметка на този принципал.

3. Търговски представител се тълкува по смисъла на настоящата директива като такъв, който не може да бъде по-специално:

– лице, което в качеството си на орган е упълномощено да поема задължения, които обвързват дружество или сдружение,

– [съдружник], на когото законно е дадено правото да поема задължения, които обвързват другите [съдружници],

– назначен от съда управител на имущество, ликвидатор или синдик при несъстоятелност“.

5. Член 2 от Директива 86/653 гласи:

„1. Настоящата директива не се прилага по отношение на:

– търговски представители, чиято дейност не се заплаща,

– търговски представители, когато оперират на стоковите борси или на първичните стокови пазари, или

– органа, известен под наименованието Crown Agents for Overseas Governments and Administrations, както е основан по силата на Закона Crown Agents от 1979 г. в Обединеното Кралство, или неговите дъщерни дружества.

2. Всяка от държавите членки има правото да постанови, че Директивата не се прилага за онези лица, чиито дейности като търговски представители се считат за вторични от правото на тази държава членка“.

Б. Белгийското право

6. Директива 86/653 е транспонирана в белгийското право с loi relative aux contrats d'agence commerciale du 13 avril 1995 (Закон от 13 април 1995 г. за търговското представителство (*Moniteur belge* от 2 юни 1995 г., стр. 15621, наричан по-нататък „Законът от 1995 г.“). Член 1 от този закон, кодифициран в член I.11.1 от code de droit économique (Кодекс на стопанското право), определя договора за търговско представителство, както следва:

„Договор, по силата на който една от страните, търговски представител, е трайно упълномощена — срещу заплащане на възнаграждение от другата страна, принципал, без да бъде подчинена на последния — да договаря и евентуално да сключва сделки от името и за сметка на принципала. Търговският представител организира своята дейност по свое усмотрение и разполага свободно със своето време“.

III. Фактите по спора в главното производство

7. Sanidel SA, дружество по белгийското право, възлага рекламирането и продажбата на оборудвани кухни в офисите си в Белгия на ZAKO SPRL, дружество по белгийското право, учредено от г-н André Ghaye.

8. От края на 2007 г. г-н Ghaye работи като ръководител на отдела за оборудвани кухни на Sanidel, без между двете страни да е сключено каквото и да е писмено споразумение. Както разяснява запитващата юрисдикция, г-н Ghaye извършва дейността си в обект на дружеството Sanidel.

9. Освен това задачите на г-н Ghaye са включвали избор на продукти, доставчици и търговска политика, срещи с клиенти, изработване на проекти на кухни, изготвяне на ценови оферти, ценово договаряне, подписване на поръчки, измервания на място, уреждане на спорове, управление на персонала на отдела за оборудвани кухни, създаване и администриране на интернет сайта за онлайн продажби, развитие на продажбите, както и договаряне и сключване на договори за подизпълнение за сметка на Sanidel.

10. През октомври 2012 г. Sanidel уведомява ZAKO, че прекратява договорните отношения, без да дължи обезщетение, нито предизвестие.

11. Предявеният от г-н Ghaye иск пред Tribunal du travail de Marche-en-Famenne (Belgique) (Съд по трудови дела Марш-ан-Фамен, Белгия) срещу Sanidel, с който той иска да му бъдат заплатени няколко престации, е обявен за неоснователен. Според този съд г-н Ghaye не е доказал, че е изпълнявал функциите си в рамките на трудов договор. Решението на този съд е потвърдено в апелативно производство от Cour du travail de Liège (Belgique) (Апелативен съд по трудови дела Лиеж, Белгия). Нито от Tribunal du travail (Съд по трудови дела Марш-ан-Фамен), нито от Cour du travail (Апелативен съд по трудови дела Лиеж) обаче се е искало да се произнесат по въпроса дали разглежданото споразумение представлява договор за изработка или договор за търговско представителство.

12. На 6 юни 2016 г. ZAKO предявява иск пред запитващата юрисдикция, като се позовава на съществуването на договор за изработка.

13. Според Sanidel обаче разглежданото споразумение трябва да се квалифицира като договор за търговско представителство, поради което искът е недопустим, тъй като е предявен след изтичане на предвидения от съответното белгийско законодателство едногодишен срок.

14. Запитващата юрисдикция посочва, че не е обвързана с квалификацията, която страните дават на договора между тях. Тя обаче има съмнения относно класификацията на споразумението, сключено между страните в главното производство, тъй като тази класификация е решаваща за прилагането на разпоредбите, уреждащи сроковете, в които кредиторите трябва да предявят своите искове пред съда.

IV. Преюдициалните въпроси и производството пред Съда

15. При тези обстоятелства Tribunal de commerce de Liège (Belgique) (Търговски съд Лиеж, Белгия) решава да спре производството и да отправи до Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли член 1, параграф 2 от [Директива 86/653] да се тълкува в смисъл, че изисква търговският представител да намира и да се среща с клиенти или доставчици извън предприятието на принципала?

2) Следва ли член 1, параграф 2 от [Директива 86/653] да се тълкува в смисъл, че изисква търговският представител да не изпълнява други задачи освен свързаните с договарянето на продажбата или покупката на стоки за принципала и с договарянето и сключването на такива сделки от името и за сметка на принципала?

3) Ако отговорът на втория въпрос е отрицателен, следва ли член 1, параграф 2 от [Директива 86/653] да се тълкува в смисъл, че той изисква търговският представител да изпълнява други задачи, различни от свързаните с договарянето на продажбата или покупката на стоки за принципала и с договарянето и сключването на такива сделки от името и за сметка на принципала, единствено като вторични дейности?“.

16. Преюдициалното запитване постъпва в секретариата на Съда на 27 юли 2017 г.

17. Писмени становища представят Sanidel, германското и италианското правителство и Европейската комисия. Посочените заинтересовани лица, с изключение на италианското правителство, участват в съдебното заседание, проведено на 17 май 2018 г.

V. Анализ

A. По първия преюдициален въпрос

18. С първия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 1, параграф 2 от Директива 86/653 следва да се тълкува в смисъл, че изисква търговският представител да упражнява дейността си, пътувайки и извън обектите на принципала.

19. Всички заинтересовани страни, представили становища, са единодушни, че на този въпрос следва да се даде отрицателен отговор. По принцип те поддържат, че Директива 86/653 не предвижда търговският представител да упражнява дейността си пътувайки.

1. Относно условията, допускащи квалификацията „търговски представител“ (положителни критерии)

20. Както посочих във въведението към настоящото заключение, лицата, чиято дейност е била да продават стоки на клиентите, в миналото са били наричани търговски пътници. Това понятие подсказва, че упражняваната от тези лица дейност се е извършвала чрез пътувания.

21. Освен това, докато в преюдициалното си запитване запитващата юрисдикция отбелязва, че в част от цитираната от Sanidel доктрина се твърди, че пътуванията с цел намиране на клиенти не са от основно значение за договора за търговско представителство, ще отбележа, че според друга част от доктрината пътуванията за намиране на клиенти са присъщи на ролята на търговския представител, така че лице, чиято дейност е да се среща с клиентите, без да извършва дейност по привличането им, не може да има качеството на търговски представител [3].

22. Въпреки това, първо, законодателят на Съюза не е използвал понятието „търговски пътник“ в Директива 86/653. Така използването в тази директива на понятието „търговски представител“ може да е показателно за това, че при определянето на приложното поле на тази директива законодателят на Съюза е възнамерявал да се отдалечи от традиционния смисъл на дейността, свързана с продажба на стоки на клиентите.

23. Второ, съгласно постоянната съдебна практика Директива 86/653 предоставя закрила на лицата, които отговарят на условията, посочени по-специално в член 1, параграф 2 от нея [4]. Ето защо въвеждането на допълнителни условия би ограничило обхвата на закрилата, както е замислена от законодателя на Съюза, и именно поради това Съдът е приел, че закрилата на Директива 86/653 не може да бъде подчинена на условия, които не са включени в тази директива, в ущърб на лицата, упражняващи дейностите, посочени в член 1, параграф 2 [5].

24. Що се отнася до повдигнатите от първия въпрос проблеми, не намирам нито в член 1, параграф 2 от Директива 86/653, нито в други разпоредби от нея никакви основания, които да подкрепят тълкуване, съгласно което лицата, упражняващи посочените в тази първа разпоредба дейности, без да пътуват, са изключени от приложното поле на тази директива [6].

25. Трето, подобно на германското правителство считам, че тълкуване на член 1 параграф 2 от Директива 86/653 в обратния смисъл би изключило от предоставяната от нея закрила лицата, които с помощта на съвременните технологии изпълняват задачи, подобни на тези, изпълнявани от търговските представители, които пътуват. Важно е да се подчертае, че такива средства на съвременната технология позволяват по-специално да се насърчава наемането на лица, страдащи от двигателни проблеми.

26. Като междинно заключение ще отбележа, първо, че пътуванията при упражняване на дейността по никакъв начин не произтичат от понятието за търговски представител. Второ, нищо в Директива 86/653 не сочи, че законодателят на Съюза е възнамерявал да въведе условие относно пътуванията в определението за търговски представител, предвидено в член 1, параграф 2 от тази директива. Трето и последно, липсата на съществени разлики между лицата, които изпълняват задачите, изброени в член 1, параграф 2 от посочената директива, като пътуват, и тези, които го правят, без да пътуват, не оправдава въвеждането на такова условие.

3 Вж. в този смисъл *Verbraeken, C, de Schoutheete*, A. La loi 13 avril 1995 relative au contrat d'agence commerciale — Journal des tribunaux, n° 5764, 1995, p. 463, 464. Вж. също в този смисъл *Bogaert*, G., *De Keersmaeker*, Ch., *Van Ranst*, N. Commercial Agency and Distribution Agreements. Law and Practice in the Member States of the European Union. — In Bogaert, G., Lohmann, U. (dir.). Kluwer Law International, La Haye — Londres — Boston, 2000, p. 109.

4 Вж. в този смисъл решения от 30 април 1998 г., Bellone (C-215/97, EU:C:1998:189, т. 13), и от 9 ноември 2000 г., Ingmar (C-381/98, EU:C:2000:605, т. 20).

5 Вж. в този смисъл решения от 30 април 1998 г., Bellone (C-215/97, EU:C:1998:189, т. 13), и от 6 март 2003 г., Caprini (C-485/01, EU:C:2003:135, т. 19).

6 В това отношение ще отбележа, че в представеното от генералния адвокат Cosmas заключение по дело Bellone (C-215/97, EU:C:1998:36, т. 31) той идентифицира три необходими и достатъчни условия едно лице да бъде квалифицирано като търговски представител, а именно това лице, първо, да притежава качеството на самостоятелно зает посредник, второ, да е трайно договорно обвързано, и трето, да упражнява дейност, която се състои или само в договарянето на покупката или продажбата на стоки, или едновременно в договарянето и сключването на тези сделки от името и за сметка на принципала. Ще отбележа, че тези три условия са посочени в член 1, параграф 2 от Директива 86/653. При всички положения пътуванията не са сред тези условия.

2. По условията, непозволяващи квалификацията „търговски представител“ (отрицателни критерии)

27. Освен това споделям мнението на Комисията, според което търговските представители могат да упражняват дейността си, без да пътуват, стига това да не поставя под въпрос тяхната независимост спрямо принципала.

28. От член 1, параграф 2 от Директива 86/653 следва, че дейността на търговския представител трябва да има независим характер. Ето защо начините на упражняване на дейността на посредник, които могат да доведат до загубата на независимостта на този посредник, не допускат квалификацията „търговски представител“ по смисъла на тази разпоредба.

29. Считам, че това тълкуване се подкрепя от анализа на подготвителните работи, довели до приемането на Директива 86/653.

30. Както следва от член 5, параграф 2, буква д) от предложението за Директива 86/653[7], Комисията първоначално е предложила да се уточни обхватът на задължението за съобразяване с инструкциите на принципала в смисъл, че това задължение би се прилагало за търговски представител „при условие че [тези инструкции] не засягат съществено независимостта на търговския представител“.

31. По мое мнение подобно уточнение илюстрира факта, че Комисията е взела предвид, че в някои случаи начинът, по който се извършват дейностите по договарянето или сключването на сделки за продажбата или покупката, може да създаде отношение на подчинение, което, както става ясно от член 2 от първоначалното предложение за Директива 86/653, не би позволило да се приеме квалификацията „търговски представител“.

32. Несъмнено член 3, параграф 2, буква в) от Директива 86/653 не предвижда подобно уточнение относно обхвата на задължението за съобразяване с инструкциите на принципала. Съгласно тази разпоредба по-специално търговският представител трябва да се съобразява с разумните инструкции, дадени му от неговия принципал.

33. Считам обаче, че липсата на такова уточнение относно връзката между спазването на инструкциите на принципала и независимостта на търговския представител в член 3, параграф 2, буква в) от Директива 86/653 не може да се счита за отклонение от духа на предварителното предложение на Комисията. Всъщност смятам, че такова уточнение не е било необходимо, доколкото независимостта е основен елемент от определението за търговски представител, съдържащо се в член 1, параграф 2 от тази директива.

34. Освен това смятам, че от липсата на това уточнение следва да се заключи, че законодателят на Съюза е счел, че независимостта на търговския представител не може да бъде поставена под въпрос единствено поради съобразяването с инструкциите на принципала, а също и поради други начини на изпълнение на задачите на търговския представител.

35. В този контекст считам, че продължителното лично присъствие в обектите на принципала, водещо до пълна зависимост от оборудването и персонала му, в някои случаи може да доведе до значителна загуба на независимостта на търговския представител. От преюдициалното запитване обаче следва, че в настоящия случай г-н Ghaye се е ползвал с пълна независимост и е действал напълно самостоятелно с клиентите, доставчиците и предприемачите.

7 Вж. Предложение на Комисията за директива на Съвета относно координирането на правото на държавите членки, свързано с дейността на (самостоятелно заетите) търговски представители, представено от Комисията на вниманието на Съвета на 17 декември 1976 г. (ОВ C 13, 1977 г., стр. 2).

36. С оглед на изложените съображения предлагам на Съда да отговори на първия преюдициален въпрос, че член 1, параграф 2 от Директива 86/653 трябва да се тълкува в смисъл, че не изисква търговските представители да упражняват дейността си, пътувайки извън обектите на принципала.

Б. По втория и третия преюдициален въпрос

37. С втория преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали понятието „търговски представител“ по смисъла на Директива 86/653 допуска такъв търговски представител да изпълнява други задачи освен свързаните с договарянето на продажбата или покупката на стоки за принципала и с договарянето и сключването на тези сделки от името и за сметка на принципала. С третия преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали такива задачи могат да бъдат изпълнявани от търговски представител, когато тяхното значение не позволява те да бъдат квалифицирани като допълнителни по отношение на основната функция на търговския представител, предвидена в тази директива. Третият въпрос е поставен, в случай че Съдът отговори на втория въпрос в смисъл, че тези две категории задачи могат да бъдат съвместявани.

38. Комисията изразява съмнения относно допустимостта на третия въпрос. Според нея, доколкото преюдициалното запитване пояснява, че изпълняваните от ZAKO задачи в качеството му на търговски представител и останалите задачи, които Sanidel му е възложило, са имали еднакво значение, третият въпрос е хипотетичен.

39. Както обаче отбелязва Комисията, запитващата юрисдикция посочва, че в настоящия случай тези две категории задачи са имали еднакво значение. Затова, за да се даде полезен отговор на запитващата юрисдикция, важно е също така да се разгледа дали различните от посочените в член 1, параграф 2 от Директива 86/653 задачи могат да се изпълняват, когато тяхното значение не позволява те да се квалифицират като допълнителни по отношение на основната функция на търговския представител. Ето защо считам, че третият въпрос е допустим.

40. Освен това, за да се отговори на втория въпрос, с оглед на естеството му, следва да се разгледа правният проблем, поставен от третия въпрос. Затова считам, че поради тяхната свързаност на втория и третия въпрос следва да се отговори заедно.

1. Становища на страните

41. Германското и италианското правителство предлагат на втория и третия въпрос да се отговори заедно, докато Sanidel и Комисията предлагат да се отговори отделно. Всички заинтересовани страни обаче са единодушни, че търговският представител може да изпълнява задачи, различни от посочените в член 1, параграф 2 от Директива 86/653.

42. Въпреки това ще отбележа, че по отношение на естеството на такива различни задачи, които могат да се изпълняват от един търговски представител, са представени две различни становища.

43. От една страна, според германското правителство член 1, параграф 2 от Директива 86/653 следва да се тълкува в смисъл, че търговският представител по принцип може да изпълнява други задачи освен свързаните с договарянето на продажбата или покупката на стоки за принципала и с договарянето и сключването на тези сделки от името и за сметка на принципала.

44. В този ред на мисли, що се отнася до втория преюдициален въпрос, Комисията счита, че член 1, параграф 2 от Директива 86/653 следва да се тълкува в смисъл, че той допуска търговският представител да изпълнява други задачи освен свързаните с договарянето на продажбата или покупката на стоки за принципала. Колкото до третия въпрос Комисията изтъква, че такива задачи не трябва да се изпълняват като допълнителна дейност. Освен това, доколкото дейностите на търговски представител и на заето лице се упражняват по един и същ начин, може да се приеме, че в настоящия случай съществуват два вида договори, които са съпоставени, а именно договор за търговско представителство, който покрива свързаните с него дейности, и договор за дейности по трудовоправни отношения. Всеки един от тези договори трябва да се урежда от приложимите за него правила.

45. От друга страна, италианското правителство предлага на втория и третия въпрос да се отговори заедно в смисъл, че договорът за търговско представителство може да включва допълнителни за търговския представител задължения, стига те да не променят естеството на договора, оставайки релевантни само като спомагателни спрямо основното задължение на търговския представител.

46. В този смисъл, що се отнася до втория въпрос, според Sanidel от Директива 86/653 не следва, че търговският представител трябва да посвещава цялото си време изключително на изпълнението на задачите, посочени в член 1, параграф 2. Въпреки това, що се отнася до третия въпрос, Sanidel уточнява, че е важно с дейността по договаряне и продажба да са свързани други задачи, т.е. те да са необходими или задължителни за изпълнението на договора за търговско представителство.

2. Съображения

47. За да се отговори на втория и третия въпрос на запитващата юрисдикция, на първо място, следва да се разгледа Директива 86/653, за да се определи по принцип дали тя допуска търговски представител да изпълнява задачи, които не произтичат от основната му функция, предвидена от тази директива. На второ място, считам за необходимо да се разгледат съмненията на запитващата юрисдикция относно квалификацията на споразумението, сключено от страните в главното производство, от гледна точка на Директива 86/653.

а) По изпълнението на задачи, различни от посочените в член 1, параграф 2 от Директива 86/653

48. Най-напред следва да се отбележи, че съгласно член 2, параграф 2 от Директива 86/653 държавите членки могат да предвидят, че тази директива не се прилага за онези лица, чиито дейности като търговски представители се считат за вторични от правото на тази държава членка.

49. Оказва се, че малко държави членки са прибегнали до тази възможност [8]. Независимо от въпроса за ефективното използване на възможността, посочена в член 2, параграф 2 от Директива 86/653, фактът, че тази възможност е предвидена от законодателя на Съюза, ме кара да мисля, че по принцип други задачи могат да се съвместяват с тези по член 1, параграф 2 [9].

8 Вж. по-специално член 92b от Handelsgesetzbuch (Германски търговски кодекс). В доктрината вж. *Wagner*, V. Le Nouveau Statut de l'agent commercial: étude en droit français, en droit communautaire et en droit comparé. Presses universitaires du Septentrion, Paris, 2003, p. 44. Вж. също *Gardiner*, C. The Meaning of „Negotiate" under the Commercial Agents Directive. Just Who is a Commercial Agent. — Commercial Law Practitioner, 2006, Vol. 13, nº 4, p. 109.

9 Вж. d*e Theux*, A. Le Statut européen de l'agent commercial. Approche critique de droit comparé. Publication des Facultés universitaires Saint-Louis, Bruxelles, 1992, p. 39.

50. Освен това нито от тази разпоредба, нито от друга разпоредба от тази директива следва, че за да бъде квалифицирано като търговски представител, едно лице може да изпълнява задачи, които не попадат в обхвата на тази първа разпоредба, само като допълнителна дейност. Напротив, няма никакви пречки това лице да изпълнява задачите, посочени в член 1, параграф 2 от посочената директива, като допълнителна дейност.

51. Несъмнено член 1, параграф 2 от Директива 86/653 изисква търговският представител да има дълготрайни пълномощия да изпълнява посочените в тази разпоредба задачи. Следователно принципалът по принцип трябва да е предоставил на търговския представител дълготрайно пълномощно[10]. Все пак доктрината счита, че допълнителните дейности могат да отговорят на изискването за дълготрайност[11]. Всъщност това изискване, предвидено в член 1, параграф 2 от Директива 86/653, не трябва да се бърка с изискването за превес, което не е наложено от тази директива[12].

52. Накрая, както показва моят анализ на първия преюдициален въпрос[13], начинът, по който търговски представител изпълнява задачите си, не трябва да води до загуба на независимостта му. В някои случаи фактът, че търговски представител изпълнява и задачи, различни от посочените в член 1, параграф 2 от Директива 86/653, може да постави под въпрос неговата независимост. С изключение на това ограничение обаче съвместяването на задачи ми се струва допустимо под режима, установен от тази директива. В този контекст следва да се припомни, че запитващата юрисдикция уточнява, че в конкретния случай г-н Ghaye се е ползвал с пълна независимост и самостоятелност.

53. В обобщение, гореизложените съображения могат да бъдат показателни за факта, че Директива 86/653 допуска търговски представител да изпълнява задачи, различни от посочените в член 1, параграф 2 от тази директива. Освен това няма значение дали такива задачи се изпълняват като допълнителна дейност или не.

б) Относно квалификацията на разглежданото споразумение и приложимостта на Директива 86/653

1) Определяне на проблемите

54. Запитващата юрисдикция посочва, че за да се установи дали отнасящият се до договорите за търговско представителство срок е приложим в настоящия случай, е важно да се квалифицира споразумението, сключено от страните в главното производство. Именно в този контекст с втория и третия преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали изпълнението на задачи, различни от свързаните с договарянето и сключването на сделки от името на принципала, може да промени естеството на споразумението за търговско представителство, когато тези задачи нямат акцесорен характер.

10 В този смисъл вж. решение от 16 март 2006 г., Poseidon Chartering (C-3/04, EU:C:2006:176, т. 24 и 25).

11 Вж. *Kileste*, P. La loi belge du 13 avril 1995 relative au contrat d'agence commerciale transposant en droit interne la directive européenne 86/653. — Revue de droit des affaire internationales, n° 7, 1995, p. 805 и *Verbraeken*, C., *de Schoutheete*, A. La loi 13 avril 1995 relative au contrat d'agence commerciale. — Journal des tribunaux, 1995, p. 462.

12 Припомням в това отношение, че съгласно член 2, параграф 2 от Директива 86/653 държавите членки могат да решат да не прилагат посочената директива за онези лица, чиито дейности като търговски представители се считат за вторични.

13 Вж. точки 28—35 от настоящото заключение.

55. Тези въпроси намират отзвук в писменото становище на Комисията, като според нея в случай като този в главното производство, когато дейностите на търговски представител и тези на нает лице се упражняват в еднаква степен, са налице два вида договори. В това отношение, в отговор на въпрос, поставен от Съда в съдебното заседание, Комисията посочва, че когато съгласно приложимото право не е възможно един договор да се раздели, този договор следва да бъде квалифициран според преобладаващите в него елементи.

56. Същото се отнася и за писмените становища на Sanidel и на италианското правителство, доколкото те считат, че търговският представител може да изпълнява задачи, различни от посочените в член 1, параграф 2 от Директива 86/653, стига тези задачи да не променят естеството на договора за търговско представителство.

57. Струва ми се, че всички тези становища отразяват класическия подход на частното право, а именно да се даде квалификация на договора, за да се приложи съответната правна уредба. Някои национални законодатели определят видове договори [14]. С това определяне се установява приложното поле на разпоредбите относно правата и задълженията, които произтичат от съответния тип договор.

58. В някои случаи обаче сключеното между страните споразумение съдържа елементи, характерни за няколко вида договори. Такива договори, наречени смесени, създават някои затруднения по отношение на квалификацията им.

59. За да реши този проблем, националният законодател може да избира между няколко възможности. Едната, предложена от Комисията, е сключеното между страните споразумение да се раздели на два договора. Друга възможност е споразумението да се третира като единствен смесен договор, съдържащ две части, като всяка една от тези части се урежда от приложимите за нея правила. Може също така да се приеме, че такъв смесен договор се урежда само от общите разпоредби на правото на договорните задължения. Изборът на решение относно квалификацията на смесените договори принадлежи на националния законодател.

2) Относно определянето на приложното поле на Директива 86/653

60. За да се реши повдигнатият във втория и третия преюдициален въпрос правен проблем относно квалификацията на разглежданото споразумение, необходимо е да се обърнем към приложното поле на Директива 86/653. В това отношение отбелязвам, че в тази директива законодателят на Съюза не е дал определение на договора за търговско представителство. Напротив, в член 1, параграф 2 от посочената директива във връзка с член 1, параграф 3 и член 2, параграф 1 е определено само понятието „търговски представител“.

61. Важно е да се отбележи, че законодателят на Съюза е установил приложното поле на Директива 86/653 именно използвайки определението за търговски представител. Освен това членове 1 и 2 от тази директива се съдържат в главата, озаглавена „Приложно поле“. Тази логика е видна от самото заглавие на Директива 86/653, която не координира правото относно договорите за търговско представителство, а правото на държавите членки, *свързано с*

14 Вж. например по отношение на полското право *Sośniak*, M. Zagadnienia typologii i systematyki umów obligacyjnych. Katowice: Wydawnictwo UŚ, 1990, p. 73. Що се отнася до виждането на чуждестранните юристи относно възприетия в полското право законодателен подход, вж. *Raff*, T. Vertragstypenbildung im polnischen Recht unter besonderer Berücksichtigung der Generalklausel von Art. 750 KC. — In Andrés Santos, F.J., Baldus, Ch., Dedek, H. (dir.), Vertragstypen in Europa: Historische Entwicklung und europäische Perspektiven, Sellier European Law Publishers, Munich, 2011, p. 235. По отношение на особеностите на системата на „common law“ вж. *Samuel*, G. Classification of Contracts: A View From a Common Lawyer. — In Andrés Santos, F.J.: Baldus, Ch., Dedek, H. (dirs.). Vertragstypen in Europa: Historische Entwicklung und europäische Perspektiven, Sellier European Law Publishers, Munich, 2011, p. 117.

дейността на самостоятелно заетите търговски представители. Този подход по отношение на определянето на приложното поле на посочената директива е отразен и в съдебната практика, според която целта на тази директива е да предостави закрила на лицата, които притежават качеството на търговски представител [15].

62. Следва да се отбележи, че този подход за определяне на приложното поле на Директива 86/653 е различен от подхода, използван в други директиви за хармонизиране на избраните аспекти на частното право. Така например Директива 2008/48/ЕО [16] съгласно член 1, параграф 1 се прилага по отношение на договорите за кредит. Извън областта на защита на потребителите, считани за слабата страна в договорните отношения, можем да посочим Директива 2002/47/ЕО [17], която е приложима, съгласно член 1, параграф 1 от нея, към споразуменията за финансово обезпечение и която въвежда специален режим по отношение на споразумението за финансово обезпечение като специфичен правен инструмент [18].

3) Последици от определянето на приложното поле на Директива 86/653

63. Макар и законодателят на Съюза да е въвел определението за търговски представител в член 1, параграф 2 от Директива 86/653, струва ми се, че някои национални законодатели са предпочели да дадат определение на договора за търговско представителство [19]. Предполагам, че за тези законодатели регламентирането на договора за представителство в националното законодателство е било оправдано от практическа гледна точка. Освен това Директива 86/653 съдържа основните разпоредби на договорите за представителство [20] и съгласно постоянната съдебна практика тази директива има за цел да хармонизира правото на държавите членки, уреждащо правоотношенията между страните по договор за търговско представителство [21].

64. Въпреки това фактът, че европейският законодател не е определил приложното поле на Директива 86/653 въз основа на понятието за договор за търговско представителство, а въз основа на това за търговски представител, ме кара да мисля, че той е възнамерявал да гарантира, че разпоредбите на тази директива ще се прилагат независимо от смесената квалификация на споразумението, което обвързва лице, изпълняващо посочените в член 1, параграф 2 от посочената директива задачи, с неговия съдоговорител. Освен това такова определяне на приложното поле се вписва в логиката на същата директива, доколкото въведеният с последната режим има задължителен характер, поне що се отнася до някои от неговите аспекти [22].

15 Вж. в този смисъл решения от 30 април 1998 г., Bellone (C-215/97, EU:C:1998:189, т. 13), и от 9 ноември 2000 г., Ingmar (C-381/98, EU:C:2000:605, т. 20).

16 Директива на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, 2008 г., стр. 66).

17 Директива на Европейския парламент и на Съвета от 6 юни 2002 година относно финансовите обезпечения (ОВ L 168, 2002 г., стр. 43; Специално издание на български език, 2007 г., глава 10, том 3, стр. 6).

18 Вж. моето заключение по дело Aviabaltika (C-107/17, EU:C:2018:239, т. 85).

19 По отношение на транспонирането в националното белгийско законодателство на Директива 86/653 вж. *Kileste*, P. La loi belge du 13 avril 1995 relative au contrat d'agence commerciale transposant en droit interne la directive européenne 86/653. — Revue de droit des affaires internationales, 1995, nº 7, p. 804. Освен това такова определение е въведено по-специално в италианското право [член 1742 от codice civile (италиански Граждански кодекс)], в нидерландското право [член 7:428 от Burgerlijk Wetboeke (нидерландски Граждански кодекс)] и в полското право [член 758, параграф 1 от Kodeks cywilny (полски Граждански кодекс)].

20 Вж. в този смисъл решения от 17 октомври 2013 г., Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663, т. 37 и цитираната съдебна практика), и от 3 декември 2015 г., Quenon K. (C-338/14, EU:C:2015:795, т. 23 и цитираната съдебна практика). Вж. също моето заключение по дело Agro Foreign Trade & Agency (C-507/15, EU:C:2016:809, т. 34).

21 Вж. решение от 17 октомври 2013 г., Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663, т. 36 и цитираната съдебна практика).

22 Вж. решения от 9 ноември 2000 г., Ingmar (C-381/98, EU:C:2000:605, т. 21), от 17 октомври 2013 г., Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663, т. 40), и от 16 февруари 2017 г., Agro Foreign Trade & Agency (C-507/15, EU:C:2017:129, т. 30).

65. Така, на първо място, когато се установи, че дадено лице изпълнява задачите, посочени в член 1, параграф 2 от Директива 86/653, при спазване на предвидените в него условия, по-специално по отношение на неговата независимост и дълготрайните му пълномощия, без да е обхванато от изключенията, предвидени в член 1, параграф 3 и в член 2, параграф 1, посочената директива се прилага, доколкото това лице изпълнява задачи на търговски представител. Следователно фактът, че лицето изпълнява и задачи, различни от посочените в член 1, параграф 2 от същата директива, сам по себе си не може да го лиши от качеството му на търговски представител по смисъла на тази директива.

66. На второ място, що се отнася до правния проблем, свързан с квалификацията на споразумението, сключено между страните в главното производство, поради който запитващата юрисдикция е отправила втория и третия преюдициален въпрос, ще отбележа, че Директива 86/653 не хармонизира срока, в който търговските представители трябва да представят заявлението си за изпълнението на задачите, посочени в член 1, параграф 2. Това важи и за срока за изпълнение на задачи, различни от посочените в тази разпоредба. Освен това посочената директива не изисква разпоредбите на националното право, които уреждат изпълнението на задачите на търговския представител, да се прилагат към задачи, които не са свързани с основната функция на този представител, предвидена в тази директива.

67. Както обаче следва от точки 64 и 65 от настоящото заключение, самостоятелно заетият посредник не губи качеството си на търговски представител поради изпълнението на задачи, различни от посочените в член 1, параграф 2 от Директива 86/653.

68. Ето защо считам, че независимо от приетото от националното право решение относно квалификацията на смесените договори[23] изпълнението на задачи, различни от свързаните с договарянето и сключването на сделки от името на принципала, не може напълно да бъде пречка сключеното между страните споразумение да бъде квалифицирано като търговско представителство, дори когато такива различни задачи не са допълнителни по отношение на основната функция, предвидена от Директива 86/653. Освен това, ако националното право не предвижда ясно решение относно разделянето на тези две категории задачи, следва да се приеме квалификацията на договора като договор за търговско представителство, доколкото това е възможно чрез приложимото право, поне що се отнася до задачите, попадащи в обхвата на член 1, параграф 2 от Директива 86/653.

69. С оглед на тези аргументи предлагам на Съда да отговори на втория и третия преюдициален въпрос, че член 1, параграф 2 от Директива 86/653/ЕИО трябва да се тълкува в смисъл, че допуска търговски представител да изпълнява други задачи освен посочените в тази разпоредба. Няма особено значение, че такива задачи могат да бъдат разглеждани като допълнителни по отношение на основната функция на търговския представител. Освен това, доколкото този търговски представител изпълнява задачи, попадащи в обхвата на член 1, параграф 2 от тази директива, националните разпоредби за транспониране на посочената директива са приложими независимо от приетото в националното право решение по отношение на квалификацията на смесените договори.

23 Вж. точка 59 от настоящото заключение.

VI. Заключение

70. Предвид всички изложени съображения предлагам на Съда да отговори на преюдициалните въпроси, отправени от Tribunal de commerce de Liège (Търговски съд Лиеж, Белгия), както следва:

„1) Член 1, параграф 2 от Директива 86/653/ЕИО на Съвета от 18 декември 1986 година относно координирането на правото на държавите членки, свързано с дейността на самостоятелно заетите търговски представители, трябва да се тълкува в смисъл, че не изисква търговски представител да упражнява дейността си, пътувайки извън обектите на принципала.

2) Член 1, параграф 2 от Директива 86/653 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска търговски представител да изпълнява други задачи освен посочените в тази разпоредба. Няма особено значение, че такива задачи могат да бъдат смятани за допълнителни по отношение на основната функция на търговския представител. Освен това, доколкото този търговски представител изпълнява задачи, попадащи в обхвата на член 1, параграф 2 от тази директива, националните разпоредби, които транспонират посочената директива, са приложими независимо от приетото в националното право решение относно квалификацията на смесените договори“.